

Gondolatok a tudásról, a munkaerőkről

Minden időben alapvető kérdés iskolában és családban: hogy motiváljuk a gyermeket a jobb tanulásra, egyáltalán a tanulásra. Évtizedekig szlogen volt: a tudás hatalom, évszázados Széchenyi gondolata is: „a kiművelt emberfők mennyisége a nemzet igazi hatalma”.

Valamikor a céhbe csak úgy vették fel az embert, ha remeket (szép mintadarabot) tudott készíteni, és úgy maradhatott a céh tagja a mester, ha becsületes munkát végzett. Utána hosszú évtizedek tapasztalata volt az, hogy a mester, a kereskedő, a munkás nem adott ki rossz munkát a kezéből, kényes volt hírnevére. Ez nemcsak erkölcsi kérdés volt, hanem gazdasági kényszer is, mert különben nem mentek hozzá vissza a kuncsaftok, s nem élt volna meg a szakmájából.

Ezekre a régi erényekre is nevelni kell gyermekeinket: a jövő mestereit, munkásait, vállalkozóit. Arra, hogy legyenek kényesek szakmai becsületükre, igényesség, büszkeség legyen bennük a saját munkájukkal szemben is.

A mai, sokak szerint értékvesztett világban nem könnyű kérdés, mely értékek felé motiváljuk gyermekeinket. Saját múltunk tapasztalatai mellett nem ártana támaszkodni a legfejlettebb országokéra is. Vegyük a világ egyik vezető hatalmát, a japánokat. Minek a megvalósítására törekcsenek, mit tartanak ők értékesnek? Egyik: a minél teljesebb, gazdagabb műveltség, tudásanyag megszerzését. Járják a világot évtizedek óta, és tanuló szakembereik viszik haza a hasznosítható tudást, és lekörözik vele a világot, olykor az USA-t is. Szinte hihetetlen a munkaszeretetség, és rendkívüli a munka iránt érzett felelősségük. Náluk ez valóban becsület és dicsőség kérdése, és a gyárért, a vállalatért érzett felelősség is sokféle módon nyilvánul meg. Persze ez a több ezer éves munkakultúrájuk hatása is. De náluk ez nemcsak erkölcsi kérdés, de gazdasági is, hiszen a gyár boldogulása az ott dolgozóknak anyagi jólétet jelent.

A dán, a finn, a holland példák szintén ezt mutatják: hogyan lehet elmaradott országokból virágzóakat fejleszteni évtizedek alatt. Náluk is alapvető érték a tudás. (Csak kiragadott példa, a finnknél már a takarítónő is legalább egy világnyelvet beszél.)

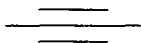
Az egyéni boldoguláshoz döntő segítséget ad a minél általánosabb műveltség, amelyre könnyebb ráépíteni a különböző szakmai műveltségeket. Megkönnyebben át lehet képezni más szakmára a munkáját elvesztett embert is. A munkanélküliség kényszerű tudomásulvételére nálunk is be kell rendezkedni.

Az is a valósághoz tartozik viszont, hogy a legtöbb diák mindig nagy várakozással és reménnyel kezd el iskolába járni, tudásvágy és érdeklődés jellemzi őket. Ezt a tudásvágyat, érdeklődést tápláljuk együtt – pedagógusok és szülők.

Ezekkel a gondolatokkal foglalkozva, figyeltem fel minap arra a gazdag beszélgetésre, amit a rádióban folytattak *Oláh György* Nobel-díjas magyar kémikussal. Ennek a végén hangzott el a nagy kérdés, hogyan boldogul az ember, a kicsiny magyar nép is a ránk köszöntő évezredben. Oláh György szerint nem a számítógép, a technika lesz a döntő a fejlődésben, hanem az ember, aki ezeket megalkotja, ezeket munkára bírja, működteti, s az emberiség javára fordítja. Arra is kitért, hogy az emberi kultúra, a modern tudomány, a hihetetlenül gazdag technikai fejlődés terén jelentős szerepe van a kicsiny népnek, méltán elismert iskolarendszerének, hiszen a zenei életben, a művészetekben ismert magyar zsenik mellett méltán szólhatunk arról a *Biró Lászlóról*, aki az örökírón feltalálója, a számítógép rendszer atyja, *Neumann János*, de *Teller Ede*, aki egyike a hidrogénbomba megalkotójának, mind az újabb korok embere, és a mi életünkben, iskoláinkból indult el útjuk. Azt is megfo-

galmazta, hogy két dologra nem kellene sajnálni a pénzt hazánkban sem: az oktatásra és a kutatásra, mert a tehetséges magyar gyerekek most is szép számmal akadnak.

Professzor úr alap gondolatát, hogyan boldogul az ember az új évezredben, s mi által, szinte kísérteties módon megerősítette az újabb Mars kutatással kapcsolatos, tévében elhangzó beszélgetés. A feszült várakozás közben a magyar űrkutatási intézet igazgatója utalt arra, hogy mi okozta az előző Mars-expedíció kudarcát. Az, hogy a tervezés és kísérlet végrehajtása közben nem hangolták össze a számításmódokat, egyiket amerikai, a másikat hagyományos, európai mértékegységekben számolták, s a sokmillió dolláros kísérlet e miatt a „fatális” hiba miatt nem sikerült. Tehát az ember által alkotott technika nem képes az ember hibáit kiküszöbölni. Az szükséges, hogy az ember uralkodjon az általa teremtett technikai rendszerek felett és jól gazdálkodjon ezekkel az eszközökkel. Máig érvényes Széchenyi gondolata: *kiművelt emberfők kellenek.*

DR. FODOR LÁSZLÓ
Babes-Bolyai Tudományegyetem
Neveléstudományi Tanszék
Kolozsvár

Az élménymegélés szerepe a környezeti nevelésben

Aligha kétséges, hogy az intenzívebb pszichikus élményeket nyújtó tanítási-tanulási szituációk megszervezésére vonatkozó általános pedagógiai princípium, más nevelési dimenzióktól eltérően, hatványozott mértékben jelentkezik a környezeti nevelésben, hiszen e téren viszonylag nagyobb jelentősége van az affektív zónát érintő fejlesztésnek. Ebben az orientációban nyilvánvalónak tűnik, hogy a környezeti nevelésnek megkülönböztetett hangsúlyt kellene fektetnie a környezeti jelenségek iránti érzelmi viszonyulásokra, attitűdök fejlesztésére, a környezeti károsodások és természetrombolások megelőzésére vonatkozó meggyőződések alakítására is. Ehhez azonban arra lenne szükség, hogy a tanítási-tanulási folyamatban a gyermekek által megtapasztalt didaktikai szituációk oly módon legyenek megtervezve és kivitelezve, hogy változatos, a személyiség legfontosabb komponenseire ható, azokat mintegy átfogó élmények, érzések vagy érzelmek kiváltódását határozzák meg, s hosszabb távon való fenntartását biztosítsák. Erre azért is szükség van, mert az iskolában oktatott viszonylag nagy mennyiségű faktuális információ, voltaképpen az egyszerű adat- vagy tényyszerű ismeretek (bármilyen területről is származzanak azok) csak akkor járulnak hozzá a magatartás és az aktivitás megfelelő vezérléséhez, ha fokozott intenzitású élményekkel, mint sajátos emocionális jellegű és megélésszerű pszichikus állapotokkal társulnak.

A környezet iránti érzelmi viszonyulások műveléséhez, a környezetorientált cselekvés érzelmi-motivációs bázisának kimunkálásához eleve szükség van arra, hogy a növendékek minél gyakrabban közvetlenül szembesüljenek a környezeti valóság változatos jelenségeivel, a természetvédelem megvalósításaival vagy a természetkárosodások konkrét tényeivel, a rendezett és tiszta környezet, illetve a környezetszennyeződés és -rombolás legkülönbözőbb aspektusaival. A pedagógiai folyamat csak akkor képes a környezeti nevelés finális jellegű komplex (magatartásalakításra vonatkozó) célkitűzéseinek elfogadható minőségű elérésére, ha aktív módon formálja, s céltudatosan vezérli az egyén ökológiai szempontból helyes, pozitív vagy negatív irányultságú érzelmi viszonyulásait. A környezeti nevelés síkján megvalósuló tanítás és tanulás egyik viszonylag újkeletű modelljében is (Palmer és Neal, 1998, 52) a tanuló holisztikus (az ismeretek, fogalmak, készségek és atti-